

بررسی جایگاه بافت‌های تاریخی در طرح بازآفرینی شهری

مقدمه

در کلامی موجز «بازآفرینی شهری» را می‌توان «فرایند زیست‌پذیر کردن مناطق شهری کم‌کیفیت با حداکثر مشارکت ذی‌نفعان شهری و مدیریت یکپارچه در سطح محلی»^۱ دانست. فلسفه شکل‌گیری این مفهوم را می‌توان به انقلاب صنعتی، پیشرفت‌های تکنولوژیکی و افزایش جمعیت شهرها و به تبع آن پاسخگو نبودن بافت‌های ناکارآمد شهری به نیاز شهروندان، مرتبط دانست. مفهومی که در آن اصولی نظیر نقش حمایتگر و تسهیل‌گر دولت، توجه به محوریت مدیریت شهری، رویکرد چندوجهی، رویکرد محله‌محور، رویکرد تقاضامحور، توجه به بستر فعالیت، مشارکت مردمی، تأکید بر توسعه درونی و پایدار، اولویت‌بندی محلات و همچنین توجه توأمان به پیشگیری و حل مسئله بر آن، حاکم است. در هر روی، این جریان در کشور ما نیز عقبه‌ای قابل توجه دارد. شکل‌گیری شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران و ایجاد ساختارهای مرتبط با آن در استان‌ها و شهرداری‌ها، ریشه در پیگیری طرح‌های بازآفرینی شهری دارد. در قانون برنامه ششم توسعه، از این طرح با عنوان «برنامه ملی بازآفرینی شهری پایدار»، یاد شده است. اما یکی از جنبه‌های حیاتی در طرح‌های بازآفرینی شهری، توجه به بافت‌های تاریخی است که به‌عنوان میراث فرهنگی یک ملت، هویت یک شهر را شکل می‌دهند. با توجه به اهمیت موضوع، گزارش پیش‌رو به دنبال پاسخ به این سؤال که «ظرفیت‌های طرح بازآفرینی در ارتباط با بافت‌های تاریخی شهری چیست»؟

سابقه طرح بازآفرینی شهری در قوانین و مقررات

اگرچه طرح بازآفرینی شهری، حیاتی دیرینه دارد اما برخی قانون‌حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۲) را یکی از اصلی‌ترین قوانین مرتبط با این طرح - در شکل نوین آن - برمی‌شمرند. در ماده (۱۶) این قانون تأکید شده است که وزارت مسکن و شهرسازی (سازمان عمران و بهسازی شهری ایران) با همکاری وزارت کشور، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور و شورای عالی استان‌ها حداکثر ظرف مدت ۶ ماه نسبت به تهیه و تدوین سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری اقدام و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه کنند.

معاونت مطالعات
فرهنگی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۷۰۱۷۶۳۹

تاریخ انتشار:
۱۴۰۰/۵/۱۸

در راستای تحقق این حکم قانونی در سال ۱۳۹۳، سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. این سند از بخش‌های مقدمه، تعاریف، طرح مسئله، چشم‌انداز، اهداف کلان، اصول هادی، راهبردها و سیاست‌ها تشکیل شده است. در چشم‌انداز این سند، آورده شده است که:

«بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و شرایط محیطی ساکنان محدوده‌ها و محله‌ها به‌نحوی که:

- استانداردهای مسکن، سرانه فضاهای عمومی، خدمات شهری و زیرساخت‌های شهری در سطح میانگین شهر محیط بر آنها محقق شده باشد.
- سمت‌وسوی تحول کالبدی و کارکردی در جهت بهبود و بهسازی و توسعه پایدار باشد.
- احساس امید و آسایش در خانواده‌ها به‌منظور بسیج توان‌های مادی و معنوی آنان و تلاش و پیشرفت به‌سوی آینده بهتر مشهود باشد».

مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۷ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در خصوص ابلاغ نقشه محدوده بافت فرهنگی - تاریخی ۱۶۸ شهر کشور و اصلاحیه بعدی آن، یکی دیگر از موارد قابل توجه دیگر در این خصوص است.

مضافاً، در قانون برنامه ششم نیز در مواد (۵۹) و (۶۱) به موضوع بازآفرینی شهری پرداخته شده است. در ماده (۵۹) این قانون وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور و شهرداری‌ها مکلف به احیا، بهسازی، نوسازی و مقاوم‌سازی و بازآفرینی سالیانه حداقل دوپست‌وهفتاد محله در قالب مطالعات مصوب ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار و ارتقای دسترسی به خدمات و بهبود زیرساخت‌ها با رویکرد محله‌محور شده‌اند.

در ماده (۶۱) قانون برنامه ششم توسعه، موضوع‌هایی نظیر اقدام شورای عالی شهرسازی و معماری براساس اولویت منافع عمومی و مشارکت مردمی، تکلیف دستگاه‌های اجرایی برای افزایش بهره‌وری و استحصال زمین در بافت‌های فرسوده روستایی، حمایت از اقدامات بخش غیردولتی توسط وزارت راه و شهرسازی، کشور و شهرداری‌ها، اعطای تسهیلات یارانه‌ای، ساماندهی شهرهای آسیب‌دیده از جنگ تحمیلی، مطرح شده است.

در همین راستا در تاریخ ۱۳۹۷/۰۲/۳۰، آیین‌نامه اجرایی این مواد تحت عنوان «برنامه ملی بازآفرینی شهری پایدار» - مورد تأکید در قانون برنامه ششم - به تصویب هیئت وزیران رسید.

ظرفیت‌های طرح بازآفرینی شهری برای بافت‌های تاریخی شهری

جایگاه بافت‌های تاریخی در طرح بازآفرینی شهری را می‌توان از چندین منظر مورد توجه قرار داد:

۱. ظرفیت‌های قوانین و مقررات مرتبط با طرح بازآفرینی شهری؛ در قوانین و اسناد یاد شده در قسمت قبل به وضوح به جایگاه بافت‌های تاریخی و میراث شهری، تأکید شده است. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، در ماده (۱۶) قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، به نقش میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در تهیه و تدوین سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری با رویکرد ضوابط شهرسازی معماری ایرانی - اسلامی تأکید شده است: بر همین اساس در بخش‌های مختلف سند ملی مزبور نیز به بافت‌های تاریخی توجه شده است. برای نمونه در قسمت تعاریف، محدوده تاریخی شهرها بدین شکل تعریف می‌شود:

«بخش یا بخش‌هایی از شهر که منعکس‌کننده ارزش‌های فرهنگی تاریخی شهر بوده و از تعامل انسان و محیط پیرامون در طول تاریخ شکل گرفته و به لحاظ ویژگی‌های شکلی و ساختار متشکله قابل تمایز از سایر پهنه‌های شهری است (که در قالب محدوده‌های فرهنگی و تاریخی شهری توسط سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تعیین می‌شوند)».

در طرح مسئله این سند نیز تأکید می‌شود که «هویت تاریخی و فرهنگی مورد بی‌توجهی قرار گرفته، شأن و منزلت اجتماعی در این نواحی کاهش یافته و این مسئله منجر به جایگزینی اقشار فرودست گردیده است».

همچنین، یکی از اهداف کلان تعریف شده در این سند نیز در خصوص بافت‌های تاریخی است و بر «حفاظت پایدار و احیای میراث فرهنگی، تاریخی و هویت فرهنگی شهرها»، تأکید دارد.

راهبرد هفتم سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری نیز بدین شرح است:

«شناسایی، حفظ، تقویت و بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و محیطی اماکن و محدوده‌های تاریخی - فرهنگی شهرها در جهت احیا، بهسازی و نوسازی محدوده‌ها و محله‌های هدف»

در راستای تحقق این راهبرد، ۶ سیاست اجرایی شامل:

۱. تهیه ضوابط مصوب حفاظت از بافت‌های تاریخی کشور،
۲. طراحی شهری با تجدید حیات شهری در عرصه‌های تاریخی و فرهنگی،
۳. حمایت از جاذبه‌های گردشگری و تاریخی از طریق تقویت سرمایه‌گذاری و تعیین کاربری‌های متناسب،
۴. اجتناب از مداخلات کالبدی گسترده و تأکید بر حفاظت از وحدت نظام ساختاری کالبدی و اجتماعی،
۵. تجدید حیات اقتصادی عرصه‌های فرهنگی و تاریخی،

۶. برنامه‌ریزی حفاظت و احیای تک بناها، مجموعه‌ها، محدوده‌ها و عرصه‌های تاریخی، مورد توجه قرار گرفته است.

در مصوبه یاد شده شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در خصوص ابلاغ محدوده بافت‌های فرهنگی - تاریخی ۱۶۸ شهر کشور و اصلاحیه آن نیز صراحتاً به جایگاه بافت‌های تاریخی شهری، توجه شده است. این مصوبه، تأکید دارد که محدوده بافت‌های فرهنگی - تاریخی ۱۶۸ شهر کشور، تعیین شده توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به هنگام تهیه طرح‌های توسعه شهری در کلیه اسناد طرح‌های مذکور با رعایت حفظ اصل یکپارچگی عملکردی شهری لحاظ شود. براساس اصلاحیه این مصوبه، محدوده‌های فرهنگی - تاریخی:

«بخش یا بخش‌هایی از شهر اطلاق می‌شوند که منعکس‌کننده ارزش‌های تاریخی - فرهنگی شهر بوده و شکل آنها، حاصل تعامل مکان (جغرافیا و بوم)، زمان (تاریخ) و باور (اعتقادات) در رابطه با انسان در یک پهنه زیستی در طول تاریخ می‌باشد».

پررنگ‌سازی جایگاه وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در خصوص محدوده‌های فرهنگی - تاریخی از جمله موارد دیگری است که در این مصوبه و اصلاحیه آن مورد توجه قرار گرفته است. تأیید نهایی در خصوص محدوده‌های فرهنگی - تاریخی، مشارکت در تهیه سند واحد حفاظت از بافت‌های فرهنگی - تاریخی و ابلاغ ضوابط عمومی حفاظت از بافت‌های تاریخی، از جمله مواردی است که به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی محول شده است.

۲. جایگاه در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی؛ در بند «الف» ماده (۵۹) قانون برنامه ششم توسعه، وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور و شهرداری‌ها مکلف به احیا، بهسازی، نوسازی و مقاوم‌سازی و بازآفرینی حداقل

سالیانه دوپست و هفتاد محله در گونه‌های مختلف از جمله گونه تاریخی، شده‌اند. در تبصره این ماده تأکید شده است که در تهیه برنامه عملیاتی محدوده‌های تاریخی شهرها، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری به دستگاه‌های موصوف اضافه می‌شود.

۳. جایگاه در ارتباط با شرکت بازآفرینی شهری؛ یکی از راهبردهای شرکت بازآفرینی شهری، «حفاظت پایدار و احیای میراث فرهنگی، تاریخی و هویت فرهنگی شهرها» است.

علاوه بر این، در اساسنامه شرکت بازآفرینی شهری، یکی از وظایف این شرکت به صورت خاص «همکاری و حمایت از برنامه‌های حفاظت و مرمت ابنیه تاریخی و ارزشمند از طریق تملک، مرمت و بهره‌برداری مجدد در راستای سیاست‌های باز زنده‌سازی محدوده‌های هدف با رعایت قوانین و مقررات مربوط» بر شمرده شده است.

علاوه بر این، شرکت مزبور در حیطه عملیاتی سه پهنه را شناسایی کرده است که یکی از آنها در خصوص بافت‌های تاریخی است (بافت فرسوده شهری، بافت تاریخی و سکونتگاه‌های غیررسمی). به عبارتی، بافت‌های تاریخی به عنوان یکی از موضوع‌های حائز اهمیت طی فرایند بازآفرینی شهری مدنظر این شرکت قرار گرفته است. در حال حاضر، محدوده بافت‌های تاریخی شهری به تفکیک شهر در وبسایت رسمی شرکت بازآفرینی شهری، موجود است.

۴. قانون حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی (مصوب ۱۳۹۸/۴/۱۲)؛ در این قانون از طرحی تحت عنوان طرح ویژه حفاظت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی اسم برده شده است. طرح‌های مزبور بدین شکل قابل تعریف هستند:

«طرحی است که با توجه به ویژگی، ظرفیت و مزیت تاریخی، فرهنگی و طبیعی بافت تاریخی - فرهنگی شهر و روستا با هماهنگی و همکاری نزدیک کلیه دست‌اندرکاران و ذی‌نفعان در مقیاس کل تا جزء به همراه طرح مدیریتی مربوطه ارائه شده و تکالیف همه دست‌اندرکاران در آن روشن باشد. در این طرح، علاوه بر تنظیم روابط این بخش از شهر و روستا با سایر تقسیمات شهری و روستایی، زمینه‌های توسعه هماهنگ شهری و روستایی مدنظر قرار می‌گیرد».

نکته کلیدی اینجاست که یکی از مواردی که در قالب طرح‌های بازآفرینی شهری پیگیری می‌شود، طرح ویژه حفاظت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی است. در مواد (۲) و (۳) قانون یاد شده، تهیه چارچوب طرح‌های ویژه حفاظت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی و همچنین تهیه، تصویب و اجرای طرح‌های ویژه حفاظت و احیای محدوده بافت‌های تاریخی - فرهنگی مورد تأکید قرار گرفته است. مقرر است که وظیفه اول در همکاری وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور، میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، تحقق یابد و وظیفه دوم به صورت مشترک برعهده وزارت راه و شهرسازی، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و شهرداری‌ها، گذاشته شده است.

۵. جایگاه در قانون بودجه؛ در بند «ب» تبصره «۸» قانون بودجه ۱۴۰۰ در راستای تحقق ماده (۵۹) قانون برنامه ششم توسعه آورده شده است که:

«به دولت اجازه داده می‌شود برای عملیات آماده‌سازی، محوطه‌سازی، تأمین خدمات روبنایی و زیربنایی و تکمیل واحدهای مسکن مهر، طرح‌های بازآفرینی شهری و احیای بافت‌های فرسوده و تاریخی، مصلی تهران و همچنین طرح اقدام ملی تأمین مسکن، اقداماتی را به شرح زیر به عمل آورد:

۱. وزارت راه و شهرسازی (از طریق شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و سازمان ملی زمین و مسکن و شرکت بازآفرینی شهری) مجاز است تا سقف سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع داخلی یا تهاتر اراضی و املاک متعلق به شرکت‌های فوق‌الذکر را به قیمت کارشناسی یا فروش از طریق مزایده مشروط به حفظ کاربری بعد از واگذاری و با سازوکار گردش خزانه

صرف اجرای طرح‌های فوق کند. پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از اعتبار فوق صرف احیای سکونتگاه‌های غیررسمی موضوع بند «الف» ماده (۵۹) قانون برنامه ششم توسعه، بافت‌های فرسوده و تاریخی می‌گردد».

خلاصه در خصوص بافت‌های تاریخی در زمینه طرح‌های بازآفرینی شهری

با توجه به آنچه پیش‌تر مورد اشاره قرار گرفت از منظر قوانین و مقررات به جایگاه بافت‌های تاریخی شهری در طرح بازآفرینی شهری توجه شده است. از منظر اجرایی نیز مرور اساسنامه و عملکرد شرکت بازآفرینی شهری شاهدی بر توجه به این دسته از بافت‌ها در طرح‌های مرتبط با موضوع بازآفرینی شهری است. اما می‌توان دو نقد کلیدی را در خصوص جایگاه بافت‌های تاریخی در طرح بازآفرینی شهری مدنظر قرار داد:

الف) دقیق نبودن رصدهای صورت گرفته در خصوص نحوه عملکرد در این زمینه؛ به عبارتی، اینکه دقیقاً چه تعداد بافت/ بنای تاریخی شهری و در کدام نقاط کشور از قبل طرح بازآفرینی شهری طی این سال‌های متمادی، مرمت و احیا شده‌اند مشخص نیست. بررسی برخی از اسناد مرتبط نیز تصویر واضحی در این خصوص ارائه نمی‌کند. به‌عنوان شاهد مثال می‌توان به گزارش‌های عملکرد در خصوص قانون برنامه ششم توسعه - با توجه به طرح موضوع بازآفرینی شهری در ماده (۵۹) این قانون - مراجعه کرد. در این باره دو نوع گزارش قابل بررسی است؛ گزارش‌های تهیه شده سازمان برنامه و بودجه و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی که هر دو گزارش فاقد اطلاعاتی دقیق در این خصوص می‌باشند.

در خصوص «طرح‌های ویژه حفاظت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی»، با وجود گذشت حدود دو سال از تصویب قانون «حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری»، به‌نظر هنوز تصویر واضحی از عملکرد دستگاه‌های مکلف در این زمینه موجود نیست.

به‌علاوه اگرچه به‌نظر از محل برنامه‌ای نظیر «برنامه ساماندهی شهری و روستایی» در قانون بودجه سال ۱۴۰۰، سهمی به بافت‌های تاریخی شهری تعلق می‌گیرد؛ اما اعتبار تعلق گرفته به این موضوع به تفکیک بافت‌های روستایی و شهری مشخص نیست.

ب) عدم توجه به جایگاه وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری؛ صراحتاً در بند «۱۰» ماده (۲) قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور (مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۰) تأکید شده است که «تهیه و اجرای طرح‌های لازم به‌منظور حراست، حفاظت، تعمیر، مرمت و احیاء آثار، بناها و مجموعه‌های با ارزش فرهنگی - تاریخی» از جمله وظایف دستگاه متبوع است. این موضوع از دو حیث واجد اهمیت است: اول، تخصص و تولیت مرتبط با این امر از جمله دانش و تجربه لازم برای مرمت و احیا در اختیار این دستگاه است. دوم، اطلاع دقیق و تشخیص صحیح اولویت مناطق برای انجام فعالیت‌های مرمت و احیای بافت‌های مذکور ضرورت دارد.

این در حالی است که همان‌طور که پیش‌تر مورد اشاره قرار گرفت، در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ اگرچه به بافت‌های تاریخی در تعیین اعتبارات به طرح بازآفرینی شهری پرداخته شده است اما هیچ‌گونه ردپایی از توجه به جایگاه و نقش‌آفرینی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی - حتی در حد همکاری - دیده نشده است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

طرح بازآفرینی شهری از ظرفیت‌های ویژه‌ای در خصوص بافت‌های تاریخی شهری، برخوردار است. ظرفیت‌های قوانین و مقررات موجود را می‌توان در قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در خصوص ابلاغ نقشه محدوده بافت فرهنگی - تاریخی ۱۶۸ شهر کشور و اصلاحیه

آن، قانون برنامه ششم توسعه، قانون حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی و قانون بودجه سال ۱۴۰۰، جستجو کرد. به لحاظ اجرایی نیز شرکت بازآفرینی شهری با تأکید بر موضوع بافت‌های تاریخی در اساسنامه، راهبردها و در نظرگیری بافت‌های تاریخی به‌عنوان یکی از گونه‌های بازآفرینی، بدین موضوع توجه داشته است.

اما به‌منظور بهره‌گیری هرچه بیشتر از ظرفیت‌های مرتبط با بافت‌های تاریخی در طرح بازآفرینی شهری، دو پیشنهاد قابل طرح است:

- **مشخص ساختن وضعیت فعلی بافت‌های تاریخی در طرح‌های بازآفرینی شهری؛** مسلماً پیش‌روی در هر طرحی منوط به روشن‌سازی دقیق وضعیت فعلی است. به عبارتی اگر در راستای بهره‌گیری از ظرفیت این طرح در زمینه بافت‌های تاریخی هستیم باید به وضوح وضعیت تحقق اهداف و قوانین پیشین روشن شود. اینکه اعتبارات تخصیص‌یافته به طرح بازآفرینی شهری تا چه حد به بافت‌های تاریخی تعلق گرفته است یا سرانجام طرح ویژه حفاظت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی به کجا رسیده است، ابهاماتی است که همچنان پابرجاست. در سطحی عملیاتی‌تر نیز باید تعداد بافت‌های تاریخی مرمت و احیا شده، میزان هزینه کرد برای هر یک و همچنین پراکندگی جغرافیایی این بافت‌ها، مشخص شود. روشن‌گری در این زمینه و پس از آن پیگیری برنامه‌ریزی دقیق و هدفمند بر مبنای اطلاعات به‌دست آمده می‌تواند در زمینه مرمت و احیای بافت‌های تاریخی، راهگشا باشد.

- **استفاده از ظرفیت‌های قانونی پیش‌روی با تأکید بر بافت‌های تاریخی؛** گستردگی وظایف بازآفرینی شهری از بهسازی، نوسازی و مقاوم‌سازی، توسعه و تجهیز امکانات خدمات روبنایی محلی و شهری، بهسازی و ارتقای زیرساخت محلی و شهری و توسعه فضای شهری تقریباً طیف کاملی از انواع اقدامات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و عمرانی را شامل می‌شود که به لحاظ مکانی و جغرافیایی بین بافت تاریخی، بافت فرسوده و سکونتگاه غیررسمی نیز توزیع می‌شود. این در حالی است که نحوه تدوین ماده (۵۹) قانون برنامه ششم و بودجه سنواتی در این خصوص به‌گونه‌ای است که هیچ‌گونه شاخص کمی برای ارزیابی عملکرد و نظارت نمایندگان محترم مجلس فراهم نمی‌آورد. لذا ضروری است در تدوین برنامه هفتم توسعه و نیز بودجه‌ریزی سنواتی ابتدا، اعتبارات حوزه بافت تاریخی به‌صورت تفکیکی تعیین شود و سپس با توجه به مصوبه ابلاغ محدوده‌های تاریخی ۱۶۸ شهر کشور و مبتنی بر مطالعات هر یک از آنها، اقدامات مورد نیاز به همراه زمان‌بندی در قالب یک ماده مجزا برای برنامه احیا و توانمندسازی بافت تاریخی، تبیین شود. این موضوع، با توجه به حجم قابل توجه اعتبارات حوزه بازآفرینی شهری و تحقق اندک اهداف بازآفرینی برنامه ششم (برآورد ۲۰ درصدی)، اهمیت دوچندان می‌یابد. همچنین، به‌نظر می‌رسد ظرفیت‌ها و فرصت‌های گردشگری بافت‌های تاریخی کمتر مورد توجه قرار گرفته است که جا دارد در برنامه هفتم توسعه به‌طور درخور به آن پرداخته شود.